

har et ganske fortrinligt Kreditsystem. Dette har sine gode Sider; men det har ogsaa sine daarlige Sider; blandt andet den daarlige Side, at det i høj Grad har bidraget til Prioritetsgældens Vækst. Jeg er ikke helt vis paa, om man ikke i Tider som de nuværende maa begynde at se med lidt Betænkelighed paa vort Kreditsystem, fordi det maaske paa mange Omraader vover sig vel langt ud. Det kan ikke bestrides, at naar man køber Landejendomme her i Landet, stiller man sig følgende Spørgsmaal: hvor meget koster den Ejendom, man vil erhverve? og dernæst: hvor meget kan man laane paa den? og for det tredie: besidder man selv saa mange Penge, at man er i Stand til at udfylde Forskellen mellem, hvad man skal give, og hvad man kan laane? thi ellers kan man ikke købe Ejendommen, hvad enten man vil opbygge den selv, eller man vil købe den i fuld Drift; og hvis man gennemfører et fuldt udviklet Kreditsystem, hvilende paa solidarisk Ansvar for de paa-gældende Laantagere, saaledes at man kan laane næsten op til Ejendommens fulde Værdi, løber man i samme Omfang, som Systemet er effektivt, den Risiko, at en Nedgang ikke alene rammer selve den daarlige Betaler, den daarlige Landbruger, men ogsaa de andre Laantagere indenfor samme Serie. Jeg nævner dette, fordi jeg tror, at man ved de fremtidige Landbo-reformer ikke bør gøre Brug af vort udmærkede Kreditsystem mere end højst nødvendigt, men fastholde den Hovedregel, som ligger til Grund for det foreliggende Lovforslag, at Staten beholder den Værdi, den en Gang har i Jorden, og anvender denne saaledes, at den gaar til det mindre Jordbrug i Danmark, saa at Statens Jord bliver forskaanet for den Skæbne, den øvrige Del af den danske Jord har lidt under, nemlig at være et udmærket Panteobjekt for Anbringelse af privat Kapital i en efter mit Skøn utilraadelig og utjenlig Grad.

Et Par korte Bemærkninger om det Spørgsmaal, det sikkert vil volde størst Vanskelighed at opnaa Enighed om, nemlig de periodiske Vurderinger. Jeg ved godt, at der indenfor Landbokommissionen har været stærkt delte Meninger om, hvorvidt man skulde anvende den Fremgangsmaade, at Besidderen vel ikke betalte noget for Jorden, men at der fastsattes en Værdi, som skulde være Norm for Afgiften i hele Besidderens Levetid. Hvis man gaar den Vej, da opnaar man ikke den heldige Virkning at fjerne Speku-

lationstendensen hos de mindre Landbrugere med Hensyn til Værdistigning af Jorden. Jeg kan nu ikke se rettere, end at det vilde være heldigt, om man i større Grad indenfor det danske Landbrug fæstede sin Opmærksomhed ved, om selve Landbruget som saadant er rentabelt, i Stedet for at være stærkt interesseret i, at Ejendomspriserne ved offentlige Foranstaltninger, ved Fremskridt eller ved Statstilskud drives op, hvorved man ved Spekulation i Priserne indkasserer en Profit for sig og bryder sig fejl om den Slægt, der kommer efter. Jeg synes, at man i nogen Grad har kunnet spore en saadan Udvikling i Landbruget herhjemme, og det forekommer mig, at man glemmer, at de sundeste Landbrugsforhold er dem, under hvilke Landbruget giver Vederlag for det Arbejde, der nedlægges i Bedriften, og hvorved man ser bort fra Muligheden af at indkassere en Slump paa en Gang, hvilket næsten altid vil ske paa Bekostning af den, der bliver ens Efterfølger paa Stedet. Af denne Grund er det nødvendigt at beholde de periodiske Vurderinger og for en Gangs Skyld prøve det Princip: at svare til Statskassen fuld Rente af Jordens Værdi til enhver Tid; derved sikrer man sig ogsaa bedst Lønnen for det Arbejde, man nedlægger i sin Bedrift. — Det ærede Medlem fra Ribe (Brorsen) udtalte den Betænkelighed, at man derved vilde skabe en Række Landbrugsejendomme, hvis Besiddere kom til at indtage en Undtagelsesstilling, idet de i Modsætning til andre Landbrugere vilde være interesserede i at faa høje Grundskatter paa Landejendomme — jeg vil i denne Forbindelse føje til: ogsaa Byejeendomme, for Skatterne skulde helst være ens i By og paa Land. Jeg har været fuldstændig paa det rene med dette Forhold, og jeg vilde finde det ønskeligt, om der for en Gangs Skyld blev en Kreds af Landmænd, der ikke havde samme Interesser som de store Landejendomsbesiddere herhjemme, men havde samme Interesser som alle Forbrugere, samme Interesser som de unge Landmænd, der endnu ikke har faaet Ejendom, men kan vente hvert Øjeblik at faa en, samme Interesser som de vordende Landmænd, der vokser frem til at tage dansk Landbrug op. Det var ønskeligt, forekommer det mig, i det danske Landbrug at have Mænd, der ikke lader sig forblinde af ensidige øjeblikkelige Interesser i at holde Skatten paa Grundejendom i Danmark saa langt nede som muligt, saa man er i Stand til at faa det meste for sig selv og efterlade det mindste